

MODERN METHODS IN LANGUAGE LEARNING: THEORY AND PRACTICE**Murodova Odina Zafarjan qizi**

Student of Namangan State of Foreign Languages Institute

Email address: murodova0617@icloud.com

Annotation: Modern methods in language learning: theory and practice. Annotation: This article analyzes the role and importance of modern methods in learning English based on scientific theories. The differences between traditional and modern methods, the theoretical foundations of modern methods and their practical applications are discussed in detail.

Keywords: modern methods, communicative approach, language learning, practice, theory, technological tools.

TIL O'RGANISHDA ZAMONAVIY METODLAR: NAZARIYA VA AMALIYOT**Murodova Odina Zafarjon qizi**

Namangan davlat Chet tillari Instituti 3-bosqich talabasi

Electron pochta; murodova0617@icloud.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada ingliz tilini o'rganishda zamonaviy metodlarning o'rni va ahamiyati ilmiy nazariyalar asosida tahlil qilingan. An'anaviy va zamonaviy metodlar o'rtasidagi farqlar, zamonaviy metodlarning nazariy asoslari va ularning amaliyotdagi tatbiqlari batafsil yoritilgan.

Kalit so'zlar: zamonaviy metodlar, kommunikativ yondashuv, til o'rganish, amaliyot, nazariya, texnologik vositalar

Kirish

Bugungi globallashuv jarayonida xorijiy tillarni, ayniqsa ingliz tilini o'rganish har qachongidan ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. XX asrning ikkinchi yarmidan boshlab til o'rganishga bo'lgan yondashuv tubdan o'zgardi. Negaki, har bir metod vaqt va jamiyat talabiga qarab shakllanadi va o'zgaradi. Shunday ekan, zamonaviy metodlarning shakllanishi - texnologik taraqqiyot, madaniyatlararo aloqalarning kuchayishi, davlatlararo hamkorliklar, chet universitetlari va Markaziy osiyo Universitetlari o'rtasida talaba almashuvlari va kommunikativ ko'nikmalarning dolzarblashuvi natijasidir. Qolaversa, ingliz tilini o'rganish bizga yangi imkoniyatlarning eshigini ochdi desak xatô

bo'lmaydi. Nafaqat ingliz tilini o'rganish, balki ingliz tilini malakali va tajribali ustozlardan amaliy va nazariy jihatdan mukammal darajada o'rganish ham hozirgi yoshlardan yetuk bilim, xotira va izlanuvchanlikni kasb etmoqda. Chunki, ingliz tilini o'rganish biz uchun yeratli emas, uni o'rganganimizga yarasha boshqa insonlarga ham oson, tez va tushunarli ravishda turli xil zamonaviy metod va uslublarda o'rgata olishimiz ham zarurdir. Shundagini biz ingliz tilini kunlik hayotimizning bir qismiga aylantirib, malakali va tajribali ustoz ham bo'la olamiz. Mazkur maqolada an'anaviy va zamonaviy til o'rgatish metodlari o'rtasidagi asosiy farqlar, zamonaviy usullar va ularning nazariya hamda amaliyot bilan bog'liqligi tahlil qilinadi.

An'anaviy va zamonaviy metodlarning taqqoslanishi

An'anaviy til o'rgatish metodlari, asosan, grammatik qoidalarni yodlash va tarjima asosida olib borilgan. An'anaviy yondashuvlarda tilni o'rganish jarayoni ko'proq sintaktik tuzilmalarni o'zlashtirishga qaratilgan edi. Masalan, avvallari biz faqat turli xil strukturalar, qoidalar asosida kurslarga borar edik. Bizga o'rgatilayotgan bilimlar ham faqat yozma shaklda bo'lar edi. Avvallari, deyarli, writing, reading kabi skillarga ko'proq e'tibor qaratilar edi. Chunki taxminan ingliz tili bizning yurtimizga 2012-yilda kirib kelishni boshlagan bo'lsa, ayni 2017- yillarda deyarli malakali ingliz tili o'qituvchilari yo'q edi. Bor bo'lsa ham, speaking skillda deyarli malakasi yo'q edi. Bunga misol, 2017-2020- yillar oralig'ida ingliz tilidan 8+ darajadagi insonlar nihoyatda kam bo'lgan. Va bundan ko'rinib turibdiki, bunday metodlar ya'ni faqat grammatik asos va qoidalarga asoslangan metodlar o'quvchilarning til qoidalarini yaxshi bilishini ta'minlagan bo'lsa-da, muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirishda samarasiz bo'lgan. Ammo vaqt o'tishi bilan 2022- yilga kelib ingliz tili deyarli har bir sohaga kirib bordi. Bog'dorchilikdan tortib shifokorlikkacha. Masalan, ko'plab meditsina sohasida ishlatilayotgan dori nomlari va tarkibiy qismlari ingliz yozuvida chiqarila boshladi. Ingliz tili deyarli dunyo bo'yicha eng ko'p muloqot tiliga aylandi. Va tabiiyki, bunday sharoitda ingliz tilini o'rganishga bo'lgan muhtiflik sezilarli darajada oshdi. Albatta, tilga bo'lgan muhtojlik ketidan, ana o'sha tilni o'rgatishga layoqati bo'lgan malakali ustozlarga ham talab Kundan-kunga oshdi. Natijada, ingliz tilini an'anaviy qiyin usulda emas, balki zamonaviy, oson va tez o'rgatiladigan va o'qitiladigan metodlat paydo bo'la boshladi. Bu zamonaviy metodlar esa kommunikativ yondashuvga asoslanadi. Hymes tomonidan ilgari surilgan "communicative competence" tushunchasi asosida, o'quvchi nafaqat grammatik jihatdan to'g'ri, balki mazmunan to'g'ri va mos ravishda fikr bildiradi olishi kerak. Bu yondashuv til o'rgatishni nazariy bilimdan amaliy muloqotga o'tkazdi. Ya'ni endi faqat yozma skillarga emas, undan ham ko'proq og'zaki skillarga e'tibor qaratildi. Chunki biz Chet elga o'qish yoki ishlash uchun boradigan bo'lsak, bizga grammatik qoidalaru, strukturalar emas, asosan og'zaki nutq va tinglab tushunish darajalari ko'proq muhim hisoblanadi. Shuning uchun ham, zamonaviy metod usullari o'quvchiga qoida va strukturalarga emas, balki, comprehension, coherent, pronounce, listening kabi yangi va ahamiyatli skillslar asosida tashkil topdi.

Zamonaviy metodlar turlari

Bugungi kunda ingliz tilini o'rgatishda bir nechta ilg'or metodlar qo'llanilmoqda: • Vazifaga asoslangan o'rganish (Task-Based Learning): Nunan (2004) ta'kidlaganidek, "Vazifaga asoslangan yondashuvda asosiy e'tibor o'quvchilarning maqsadli faoliyatga yo'naltirilgan til ishlatishiga qaratiladi". O'quvchilar real hayotda duch keladigan topshiriqlarni bajarish orqali tilni tabiiy o'zlashtiradilar. Masalan, yodlangan yangi so'zni, kun davomida qilayotgan ishlarimizga asoslanib

takrorlab yursak, bu bizga bu so'zni tezroq yodlab, uni qaysi payt va qanday o'rinlarda ishlata olishimizni yodda saqlash uchun ham yordam beradi.

- **Teskari sinf usuli (Flipped Classroom):** Bergmann va Sams (2012) tomonidan ishlab chiqilgan bu modelda o'quvchilar darsdan oldin yangi material bilan tanishib chiqadilar va dars vaqtida esa o'z bilimlarini amaliy mashg'ulotlarda mustahkamlashadi. Ya'ni bizga yangi mavzu haqida tushuntirilmaydi. Faqatgina anashu yangi mavzuga doir asosiy so'zlar keyword sifatida beriladi va ularning nima ekanligini amaliy mashg'ulot orqali o'rganib, tushunamiz. Bu metod esa biz o'quvchilarning mustaqil o'rganish va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

- **Raqamli vositalardan foydalanish (Digital Tools):** Hozirgi kunda mobil ilovalar, onlayn kurslar va interaktiv platformalar yordamida til o'rganish bugun ancha qulay va qiziqarli tus olgan. Online kurslarda vaqtimiz tejiladi, va 1 vaqtini o'zida bir necha kurslarga qatnasha olamiz. Beatty (2010) raqamli texnologiyalar haqida shunday deydi: "Texnologiya, agar to'g'ri qo'llanilsa, til o'rganish jarayonini rag'batlantirishi va shaxsiylashtirishi mumkin". Nazariya va amaliyot o'rtasidagi bog'liqlik kuchli darajada Zamonaviy metodlar chuqur nazariy asoslarga tayangan holda shakllangan.

- **Krashen'ning Input Hypothesis (1985) modeliga ko'ra,** "Til o'rganish uchun o'quvchiga uning hozirgi bilim darajasidan biroz murakkabroq, lekin tushunarli ma'lumot kerak bo'ladi". Shu sababli, zamonaviy metodlar ko'proq tushunarli va kontekstual ta'limga asoslanadi. Ya'ni, bu ma'naviy jihatdan tugallanmagan matnning bir qismi hisoblanib, o'rta maktablarda, oliy ta'lim muassasalarida vaziyatlarni o'yin simulyatsiyasi asoslangan holda boshqarishda qo'l keladi.

- **Vygotskiyning Sotsiokultural nazariyasi** esa "o'rganish jarayoni ijtimoiy muloqot va hamkorlik orqali amalga oshadi" degan fikrni ilgari suradi. Guruh ishi, rolli o'yinlar va o'zaro fikr almashish usullari bu nazariyaga amaliy asos bo'lib xizmat qiladi. Bugungi kunda bu nazariy asoslar asosida tashkil etilgan darslar til o'rganuvchilar uchun yanada samarali va qiziqarli bo'lib bormoqda. Yokida, o'rganish jarayonidagi ijtimoiy muloqot hammasidanda muhim ro'l o'ynamoqda. Chunki biz ingliz tilini kunlik hayotimizning bir qismiga aylantirarknmiz, albatta, bizga bu tilda suhbatlasah oladigan partnyir, yoki guruh, yoki shu muhitni beradigan inson bo'lishi kerak. Shunda biz, birimizga kunlik oddiy so'zlarda so'zlasah olamiz, bir-birimizni simple strukturalar orqali xatolarimizni bilib, tahlil qilib, qo'shimcha yangi so'zlarni ham bir-birimizdan o'rgana olamiz. Va qarabsizki, ijtimoiy muloqot orqali tinglab tushunish mahoratini mukammal darajada egallaymiz.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy metodlar o'quvchilarning faol ishtirokini, mustaqil fikrlashini va real hayotda tilni qo'llash ko'nikmalarini shakllantiradi. Har bir metod ma'lum bir nazariy qarashga asoslangan bo'lib, amaliyotda o'zining afzalliklarini namoyon qiladi. Ammo amaliyotda qo'llanilmagan metod, qachondir insonni xotirasidan yo'qoladi. Shuning uchun ham har doim har bir ta'lim yoki mavzuni o'rgatishga qaratilgan metod, o'zining amaliy namunasi bilan birga tashkil etilish kerak. Shundagina o'rganilayotgan bilim, ko'proq xotiramizda qolib, uning amaliy hayotda ishlatish ham biz uchun muammo bo'lmay qoladi. Richards ta'kidlaganidek, "Til o'rgatish jarayoni doimiy ravishda o'zgarib va rivojlanib boradi; metodlarni to'g'ri tanlash esa o'qituvchining eng muhim vazifalaridan biridir". Shu bois, til o'rgatishda zamonaviy yondashuvlarning nazariy asoslarini chuqur

anglash va ularni amaliyotda to'g'ri qo'llash zamonaviy ta'lim talabiga aylandi va hozirda ham davom etib kelmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Nunan, D. (2004). Task-Based Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press.
2. Beatty, K. (2010). Teaching and Researching Computer-Assisted Language Learning. London: Longman.
3. Richards, J. C. (2001). Curriculum Development in Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press.
4. Bergmann, J., & Sams, A. (2012). Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day. International Society for Technology in Education.
5. www.cyberleninka.ru 6. www.interoncof.com 7. www.in-academy.uz